

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Den utvalde
Om kristen tro i berättelsen om Harry Potter

The chosen one

Christopher Asker

Termin: vt-11

Kurs: RKT 145, 15hp

Nivå: Kandidatuppsats

Handledare: Bo Claesson

Innehållsförteckning

FÖRSÄTTSLAD INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING

1.1 Inledning	1
1.2 Syfte	1
1.3 Frågeställning.....	1
1.4 Metod	2
1.5 Struktur.....	2
1.6 Angränsning	3
1.7 Forskningsöversikt	3

2. Vem är Harry Potter?

2.1 Harry Potter, vem är han?	4
2.1.1 Harry Potter och de vises sten.....	4
2.1.2 Harry Potter och Hemligheternas kammare.....	4
2.1.3 Harry Potter och fången från Azkaban.....	5
2.1.4 Harry Potter och den flammande bågaren.....	5
2.1.5 Harry Potter och Fenixorden.....	5
2.1.6 Harry Potter och Halvblodsprinsen.....	5
2.1.7 Harry Potter och dödsrelikerna	5
2.2 J. K. Rowling, författarinnan	6
2.2.1 Vem är J. K. Rowling	6
2.2.2 Författarinnan om Harry Potter	6
2.3 Jesusfigurer och Kristusgestalter	7
2.3.1 1960-talet tolkar Jesus på vita duken	7
2.3.2 2000-talet tolkar Jesus på vita duken	8

3. Jesus och Harry Potter, gestalter med många likheter

3.1 Ett unikt ensambarn	9
3.1.1 Den utvalde	9
3.1.2 Messias.....	10
3.2 Det segrande tecknet	10
3.2.1 Stigma – ett märke för livet.....	11
3.2.2 Blixten.....	11
3.3 Frågan om ondskan	12
3.3.1 Vad är ondska?	12
3.3.2 Kan Dumbledore inte besegra ondskan?.....	13
3.3.3 Ondska genom en orm	14
3.4 Krukmakaren.....	14
3.5 Det värdefulla blodet blodet.....	15
3.6 Dygd och tillhörighet	16
3.7 Harry, ett offer.....	17
3.7.1 René Girard om syndabocken	17
3.8 Svikare, eller?.....	18
3.9 Flera likheter och en skillnad	19
3.9.1 Harrys födelsedag	19
3.9.2 Amor vincit omnia!	19
3.9.3 Expecto Patronum.....	19

3.9.4	Griffindor	19
3.9.5	Harrys vänner	20
3.9.6	En viktig skillnad!	20
3.10	Det omöjliga	21
4.	Ris och ros - starka känslor	
4.1	Harry Potter, inte bara rosor	22
4.1.1	Skarp kritik	22
4.2	Men Narnia, då?	23
4.3	Harry Potter i undervisande syfte	24
5.	SLUTDISKUSSION	25
6.	SLUTSATS	27
7.	Sammanfattning	28
REFERENSER	29

1. Inledning

1.1 Inledning

Harry Potter har nästan ögonblickligen genom sin litterära publikation haft läsare som längtat i år och köat i dagar för nästa uppföljare. Likaså har den setts på bio av mängder med människor runt om i världen. Berättelsen har även fått kritik, bland annat från kristet håll, för att den handlar om magi och ibland om svartkonst! Trots det innehåller Harry Potter mängder med referenser till kristendomens viktigaste textsamling, Bibeln. Vad är då det för referenser som återkopplar till kristen tro? Det ska jag under dessa sidor försöka ge ett urval exempel på.

Idag har många en betydligt skralare kunskap om kristen tro och de bibliska berättelserna än tidigare generationer. Under lång tid i de svenska hemmen har Bibeln varit en av de fåtal böcker, kanske den enda, som ett hushåll hade hemma. Kunskapen om kristen tro har således varit god, även om läskunnigheten har en helt annan dimension idag gentemot för hundra år sedan och än längre tillbaka.

Antalet ungdomar som konfirmerar sig har sedan mitten av nittonhundratalet dalat. När jag under min gymnasietid läste religion liksom vid påbörjandet av mina religionsvetenskapliga studier vid universitetet, så gjordes samma bedömning. Nämligen det att ungdomars kunskap om kristen tro har minskat. Huruvida det hänger ihop med minskat antal konfirmander vill jag inte uttala mig om, men faktum kvarstår att Bibeln och kristen tro, trots sin särställning, inte lyckas dela med sig av sin rikedom till unga läsare. De går således miste om något som berikar deras upplevelser av litteratur, men också av världen, då så mycket referenser återspeglas i samhället från Bibeln, dess berättelser och kristen tro. Sålunda får vi nu se vad berättelserna om Harry Potter kanske kan bidra med i detta sammanhang.

1.2 Syfte

Uppsatsen syftar till att undersöka om och i så fall hur kristen tro gestaltas i J. K. Rowlings berättelse om trollkarlen Harry Potter. Denna eventuella gestaltning kan identifieras genom centrala begrepp i kristendomen, genom tradition, riter och symbolik etc. Kristusgestalten används flitigt inom litteratur och film likaså. Kan det finnas någonting som förenar kristen tro (väljer begreppet kristen tro och låter det inkludera tradition, symbolik mm.) med berättelsen om Harry Potter, parallellt av något slag? Det är möjligt att berättelsen om Harry Potter även innehåller stoff från andra sammanhang, vilket kan exemplifieras, men det är det som knyter till kristendom som här är av stort intresse.

1.3 Frågeställning

Hur gestaltas kristen tro, tradition, rit och symbolik i Harry Potter?
På vilket eller vilka sätt?

1.4 Metod

Genom böcker kommer jag att tillgodogöra mig innehållet i J.K. Rowlings Harry Potter-berättelse. Jag har läst böckerna, men för att på nytt repetera delar av innehållet väljer jag då tiden inte tillåter mig att åter läsa de sju böckerna (på sammanlagt flera tusen sidor), så kommer jag att repetera berättelsens innehåll genom den filmatisering av serien som gjorts. Uppsatsens grund vilar i böckerna så det är till dessa jag hänvisar och som jag regelbundet återkommit till. (Det rör sig om den svenska översättningen i dessa fall.) Det valet har jag gjort då en filmatisering alltid blir en tolkning av den litterära berättelsen och därmed inte alltid ger rättvisa åt författaren. Givetvis hade jag kunnat komma än närmre ursprungskällan genom att läsa på originalspråk, men även det är ett val gjort på grund av tidsbegränsning.

Metoden är deskriptiv. I mitt arbete kommer jag att väva samman de referenser jag gör till kristen tro (symbolik etc.) med fakta om kristendom och direkta bibelcitat jämte det som sker i Harry Potter-berättelsen. Jag använder mig också av kommentarlitteratur till Harry Potter-gestalten och -berättelsen.

1.5 Struktur

Dispositionen inleds med en kortfattad sammanfattning kring Harry Potters liv fram till och hur han blev antagen att studera magi vid en skola för häxor och trollkarlar. Därefter följer en kort presentation över vad varje bok, i serien om sju, handlar om. Då har den oinvidde hela handlingen klar innan djupdykning sker, men också för att man snabbt kan repetera innehållet och vad som händer i vilken bok. Författarinnan får också en presentation. Då hon inte innan Harry Potter-böckerna var känd så behöver hon presenteras. Vem är kvinnan bakom dessa böcker? Viktigt är också hur hela arbetet med Harry Potter startade. Det ger oss information som kan vara bra att ha i bakgrunden. Vad som påverkat henne under skrivprocessen och likande.

Ett stycke om hur Jesusbilden och Kristusgestalten finns också med i bakgrunden. Det för att utkristallisera några typiska drag för dessa, som gärna figurerar i böcker liksom på filmduken. Det säger oss även att dessa bilder är föränderliga och påverkas av sin samtid.

Därefter behandlar jag i olika avsnitt likheter, paralleller och referenser som förenar kristen tro och Bibel med berättelsen om Harry Potter. En viktig skillnad presenteras likaså. Det första området handlar om barnet Harry, om att vara utvald och om en annan utvald, nämligen Messias. Det segnande tecknet är något som vittnar om ett djup, ett sanningskriterium hos den utvalde, såsom i Jesu sår och Harrys ärr. Hårt motstånd väntar, och det onda behandlas i avsnittet därefter. Heberlein ger sin syn på vad ondska är. En aktuell fråga för Harry Potter-läsare och för huvudpersonen själv är varför inte Dumbledore kan göra någonting åt onskan. Och varför gestaltas onskan genom en orm?

Potter är engelska för krukmakare, ett yrke förknippat med GT. Likaså är blodet centralt i såväl Gamla som Nya Testamentet. Dygd och tillhörighet lyfter fram kardinaldygderna samt skolans elevhem.

Kan man se Harry som ett offer? Girards tal om *syndabocken* applicerar vi på Harry Potter. Därefter ett avsnitt om att vara svikare, följt av några likheter i korthet, samt en viktig skillnad, innan det omöjliga presenteras. Innan vi når en slutsats kan vi också ta del av den kritik som böckerna fått, men också några rosor.

1.6 Avgränsningar

Att det finns forskning kring Harry Potter, det är något som är säkert. Däremot att det finns specifik forskning om Harry Potter och religion, det är inte lika självklart. Mycket av det jag har funnit handlar om genusperspektiv i Rowlings böcker. Uppsatsen behandlar också ämnet ”Film och Religion”, ett område som växer sig starkare. Det finns säkerligen betydligt mer att undersöka i böckerna om Harry Potter och en eventuell koppling till kristen tro än vad dessa sidor rymmer. Allt är en fråga om tid. Likaså är det tiden som fått avgöra mitt beslut att inte ånyo läsa hela serien, och att det jag har läst har varit den svenska översättningen (se även under 1.4 Metod).

1.7 Forskningsöversikt

Mycken forskning kring Harry Potter som jag har funnit rör genusperspektiv i Harry Potter, samt Harry Potter i litteraturvetenskapen. Nedan följer några exempel.

Lind, Therese, *Från underhållning till motstånd – om kvinnors läsning av Harry Potter-böckerna*, Borås 2009

Nikolajeva, Maria, *Power, voice and subjectivity in literature for young readers*, New York 2010

Nilson, Maria, *Från Gossip Girl till Harry Potter: Genusperspektiv på ungdomslitteratur*, Lund 2010

Flera av den litteratur jag själv använder (Anatol, Eccleshare) är mer riktad åt den litteraturvetenskapliga domänen, än åt det område mitt syfte främst berör.

2. Vem är Harry Potter?

2.1 Harry Potter, vem är han?

Då Harry Potter är ett spädbarn mördas hans föräldrar brutalt av den onde Voldemort. Även om Harrys föräldrar är trollkarlar och kämpar för sitt och barnets liv så rör de inte på Voldemort, som även försöker döda Harry, men inte lyckas. Harry placeras då hos nära släkt, sin moster med man och barn. Denna familj är mugglare, dvs. att de är som du och jag, utan förmåga att trolla. De vill inte veta av trollkarlsvärlden eller Harrys bakgrund utan förklarar kort och gott för honom att föräldrarna avled i en bilolycka. De behandlar hela tiden Harry som om han ständigt vore i vägen och ett problem för dem. Harry känner alltså inte till sin magiska bakgrund, även om det ibland inträffat en del både märkliga och oförklarliga händelser i hans närvaro. Men så en dag får han ett brev adresserat till sig, vilket tidigare aldrig inträffat. Han förhindras att läsa det, men oavsett morbroderns alla försök att skilja Harry från brev(en) så når budskapet honom så småningom. Han är utvald att studera vid Hogwarts skola för häxkrafter och trolldom, en internatskola som deklarerar sig själv genom sitt namn.

Det är där den egentliga berättelsen tar sin början och sedan förs vidare genom de sju böckerna.

Harry Potter och de vises sten (1997)

Harry Potter och hemligheternas kammare (1998)

Harry Potter och fången från Azkaban (1999)

Harry Potter och den flammande bägaren (2000)

Harry Potter och Fenixorden (2003)

Harry Potter och Halvblodsprinsen (2005)

Harry Potter och Dödsrelikerna (2007)

2.1.1 Harry Potter och de vises sten

Som sagt ges i denna första del bakgrunden till vem Harry Potter är och Harry själv får lära känna trollkarlsvärlden och inte minst Hogwarts. Den första person med förmåga att trolla som Harry möter, är Hagrid, skogsvaktmästare på Hogwarts. Han hjälper Harry med att dels finna Diagongränd, en gata belägen i London men okänd för mugglare, för att där inhandla material för skolgången, såsom trollkarlshatt, tennkittel och kvast. Han får Harry också möta sin första blivande skolkamrat, Draco Malfoy. Harry förstår ganska omgående att Draco och han själv inte har mycket gemensamt.

På väg till skolan stöter han ihop med de två som kommer att bli Harrys följeslagare och trogna vänner, Ron Wesley och Hermione Granger. Väl framme på slottet fördelas eleverna till fyra olika elevhem, Gryffindor, Hufflepuff, Ravenclaw och Slytherin, vilket sker genom att man låter en sorteringshatt avgöra var man hör hemma.

Snart inträffar mystiska saker på skolan och frågan är vad som i skolan vaktas av den trehövdade hunden Fluffy... Inte kunde Harry Potter veta att han redan under sitt första år på Hogwarts åter skulle möta Mörkrets Herre.

2.1.2 Harry Potter och Hemligheternas kammare

Redan innan det att Harry ska börja sitt andra år tycks någon vilja hindra honom från att komma dit. Men varför det? Harry som sett fram emot att åter få komma till Hogwarts bryr sig inte om några varningar. Det dröjer sedan inte lång tid förrän *Hemligheternas kammare* åter har öppnats och det framkommer genom att ett mystiskt budskap som står skrivet med blod i en av skolans korridorer. Men var i skolan denna hemliga kammare finns är höljt i dunkel. Dessutom hittar Harry en märklig dagbok, som tycks kunna svara honom när han frågar...

2.1.3 Harry Potter och fången från Azkaban

Sirius Black, en ökad fånge, lierad med lord Voldemort, har lyckats rymma från Azkaban (en anläggning som för oss närmaste kan jämföras med Guantánamobasen eller Alcatraz) och sägs vara efter Harry. Dementorerna, en slags fängelsepersonal, suger ur all livsglädje och människans själ som angreppsmetod, ska i jakten på Black vakta skolans gränser.

Harry kommer också över en märklig karta över skolan, där man kan se alla som rör sig. Men varför visar den ett namn på en person som varit död i många år? Dessutom tycks Hermione kunna flyga mellan alla lektioner, för man kan ju inte vara på två platser samtidigt även om man skulle vilja, eller?

2.1.4 Harry Potter och den flammande bägaren

Världsmästerskapet i quidditch, en populär trollkarlssport, äger rum, vilket är en händelse som drar till sig mycket uppmärksamhet. Plötsligt visar sig Mörkrets märke, Voldemorts symbol, på himlavalvet och kaos utbryter då dödsätare, anhängare till Voldemort, visar sig...

Harry med sina vänner ska efter sommarlovets omtumlande slut, så åter upptaga sina magiska studier. I samband med det fjärde året på Hogwarts ska under läsåret den magiska trekampen hållas mellan de tre i Europa största skolorna. Frånsett Hogwarts ingår Beauxbatonakademien från Frankrike och Durmstranginstitutet från Bulgarien. Skolorna ska under året även husera på värdskolan och tävlingen syftar till att vara gränsöverskridande skolorna emellan och ge eleverna möjlighet att möta häxor och trollkarlar från andra länder. Blott en elev från varje skola kommer att få möjlighet att delta, vilket är en ynnest, men också en stor utmaning. Utse tävlingsdeltagare gör den flammande bägaren, men dock måste man uppnått åldern 17 år för att få vara med. Trots att Harry ej är sjutton år lyckas han att bli uttagen, utan hans eget samtycke och vilja. Tävlingen blir en kamp på liv och död då Voldemort återigen gör entré.

2.1.5 Harry Potter och Fenixorden

Det är nu uppenbart för många att Voldemort är tillbaka på spelplan, men inte för alla. Det förnekas utav självaste trolldomsministern, Cornelius Fudge. Prof. Dumbledore visar starkt sitt missnöje över dennes reaktion. Minstern svarar då Dumbledore genom att låta en på utseendet vänlig häxa, Dolores Umbridge, tjänstgöra på skolan som överinkvisitor. Nya regler på skolan tillkommer nästan oftare än vad veckan har dagar.

Som en följd av att Voldemort är tillbaka finns också Fenixorden, som likt Dumbledore, försöker påvisa att "den-som-inte-får-nämnas" (noanamn för lord Voldemort, Mörkrets Herre) är här. Harry känner också av att Voldemort är starkare, genom en slags telepatisk förmåga, vilken är ett resultat av Voldemorts misslyckade försök att döda Harry (ärret!).

2.1.6 Harry Potter och Halvblodsprinsen

Det är nu ett faktum för alla, även trolldomsministrar, att Voldemort är tillbaka och åter är mäktig. Centralt i denna bok är jakten efter horrokruxer. Voldemort delade upp sin själ i sex delar, som han sedan lät utplacera i olika föremål. Voldemort kan inte dö så länge som dessa delar existerar.

2.1.7 Harry Potter och dödsrelikerna

Det är i den sjunde boken som den slutgiltiga uppgörelsen, striden och mätningen mellan Harry Potter och lord Voldemort äger rum. Nu är det inte längre enskilda trollkarlar eller häxor som mördas då striden får mer karaktär av en strid och ett krig. Ingen törs lita på någon och till och med trolldomsministeriet är infiltrerat. I den här delen har också en stor del av handlingen förlagts utanför skolan.

- Kommentar

Jag har aktivt valt att inte avslöja onödigt mycket information kring handlingen ovan, så att det är möjligt för nya läsare att ta till sig böckernas innehåll utan att allt är avslöjat redan nu. Längre fram

kommer jag att avslöja detaljer, som man kanske vill bespara sig från om man inte ännu har läst alla böckerna. Gällande ord och begrepp i böckerna så har jag antingen beskrivit vad dessa innebär i handlingen (hela avsnittet 2.1) och i annat fall i direkt anslutning till där orden förekommer.

2.2 J.K. Rowling, författarinnan

2.2.1. Vem är J K Rowling?

Kathleen Joanne "Jo" Rowling föddes år 1965 utanför Bristol i en by som hette Chipping Sodbury. Rowling menar att det, med tanke på det namnet, troligen är därför som hon är förtjust i egendomliga ortsnamn. Vid nio års ålder flyttade familjen till södra Wales och staden Tutshill, som präglas av ett slott beläget på en klippa.¹

Om sin skoltid berättar hon att i Tutshill hade hon en lärarinna som lät utplacera eleverna i klassrummet, efter en ordning grundad i deras intelligens, enligt lärarinnans egna mätningar. Författarinnan avslöjar att den onde prof. Snape delvis har drag från denna lärarinna.² Hon berättar att det är först efteråt att ha skrivit om en uppbyggd person som hon kan se varifrån egenskaper och karaktärsdrag är hämtade, som i det här fallet.³ Ett ämne som hon tycket mycket om var just engelskan. Hon läste mycket böcker och hade en lärare som var noggrann med att elevernas uppsatser hade en fungerande berättelse som hängde samman.⁴ Redan som liten bar hon en hemlig längtan, om att en gång få bli författare, något som hon tjugoåring ställde sig allt mer tveksam till.⁵

Hon återkommer till sitt läsande och redan som relativt ung läste Stolthet och Fördom (Jane Austen). Dessutom fick hon överta en mängd manuskript av sin moster, som arbetade som lektor på ett förlag.⁶ Efter gymnasiet var det språkliga studier som följde, även om hon egentligen hade önskat studera mer engelsk litteratur. Därefter följde en sekreterarutbildning i London.⁷

2.2.2. Författarinnan om Harry Potter

Berättelsen om Harry Potter tog sin början på en tågresa från manchester, dit pojkvännen hade flyttat och en gemensam lägenhet var på gång. På hemvägen kom plötslig huvudpersonen till henne i tanken, tillsammans med några andra karaktärer. Hon visste inte vad resultatet skulle bli, men idéerna sprudlade. Hon berättar att hon alltid har med sig penna och papper, men givetvis inte denna gång, så det var till att hålla allt i huvudet. Samma kväll började skrivandet, som hon redan visste skulle utmytna en lång berättelse, som sedermera blev sju böcker.⁸

Många detaljer sparas läsaren, då hon många gånger bygger ut en karaktärs hela bakgrund för egen del för att bättre förstå karaktärernas personligheter och deras handlingar. Efter att ha bott en tid i Manchester och med ett sprucket förhållande bar det av till Portugal för att dels arbeta som lärarinna i engelska och dels på manuskriptet. Där träffade hon sin blivande make och tillsammans har de en dotter. Strax därefter gick flyttlassen åter till England. Hon ville fortsätta att arbeta med undervisning, men förstod att om hon inte skrev klart första boken så skulle det kanske inte bli av. Hennes dagliga strategi blev då att göra dottern trött i parken och därefter skriva på ett café, där hon ofta satt i flera timmar (utan att beställa särskilt mycket).

Hon blev så småningom äntligen klar, sände in hela manuset på 90 000 ord (Rowling berättar att hon någonstans uppsnappat att en barnbok inte bör ha mer än 40 000 ord), till en litterär agent, som

¹ Fraser, Lindsey, 2001, s. 9

² Ibid., s. 11

³ Ibid., s. 13

⁴ Ibid., s. 12

⁵ Ibid., s. 14

⁶ Ibid., s. 17

⁷ Ibid., s. 22

⁸ Ibid., s. 24-25

sände henne tillbaka det. Det gjorde även ett bokförlag. Den andre litteräre agenten, Christopher Little, tackade ja, och därefter tog det ett år att finna ett ja-sägande bokförlag. Den första boken kom ut i juli 1997.⁹

Författarinnan är medlem i *Churche of Scotland*. I en intervju under året 2008 talade hon om seriens genomgående tema, ett tema som är en uppenbar parallell med Bibeln, att den sista fienden som kommer att förstöras är döden. Dock betonar hon samtidigt att hennes mening aldrig har varit att få folk att aktivt börja söka sig till kristendomen, även om samband finns.¹⁰

I en intervju med Oprah Winfrey¹¹ berättar hon även om sin moders bortgång. Modern fick aldrig reda på vad dottern hade påbörjat att skriva innan det att hon avled. Den första boken var då inte utgiven. Modern var sedan Rowlings tid som tonåring sjuk i MS.¹² Det nära dödsfallet har starkt präglat henne själv, vilket i sin tur satt avtryck i böckerna om Harry Potter. "The books are what they are because she died...because I loved her and she died." säger hon i intervjun. Rowling kom efter moderns frånfälle in i en depression. Därifrån frambringades det mörka i böckerna, såsom dementorerna, som suger ur människans all hennes glädje.

2.3 Jesusfigurer och Kristusgestalter

Sigurdson & Axelson skriver i sin bok¹³ om typiska Jesusfigurer och Kristusgestalter. Skillnaden är att den förra är en film (eller berättelse) som direkt vill visa på Jesu person och verksamhet, men den senare syftar till att "berättelsestruktur och tematik har ett lätt igenkännbart kristologiskt mönster". Det finns tre välkända typiska drag som karaktäriserar Kristusgestalten, nämligen en självutgivande kärlekshandling, att för mänsklighetens skull kämpa för och segra över destruktivitet och död, samt det välkänt förekommande det godas kamp mot det onda. Det kan vara en kvinnlig huvudroll, men oftast en manlig, som alltså offerar sitt liv för jorden och mänsklighetens överlevnad, vilket ofta sker i en slutscen där hjälten en gång för all slutligen gör upp med representanten för ondskan.¹⁴ Exempel på detta hittar vi i *Star Wars* (1977), *Matrix*-filmerna (1999 och 2003) och de två filmerna om *Spiderman* (2002 och 2003).

Dessa filmer betonar och exponerar både mycket och väl slutscenen samtidigt som den självutgivande offerhandlingen nedtonas och kan gå ytterst obemärkt förbi, trots dess teologiska tyngd. *Matrix – revolutions* (2003) har med en intressant slutscen där "den utvalde" Neo besegrar sin fiende och stridigheterna övergår i ljus. Dessa filmer som drar storpublik och inkasserar stora belopp är således inte helt obekanta och inte heller ojämförliga med bibelns evangelium.

Till skillnad från dessa filmer ovan så har de typiska Jesusfilmerna (med undantag från *The Passion of the Christ*) svårare att attrahera lika stor framgång hos cineaster och andra filmslukare. Sigurdson & Axelson betonar dock att det inte förminskar filmens (och berättelsens) roll som filmhistoriskt, konstnärligt och teologiskt intressant. Var Jesusfilm får sålunda vittna om sin tids tolkning och förutsättningar. Den berättar också vad som vid dess tillkomst upplevdes värt att förmedla från Jesu gestalt och utgör på så vis ett teologiskt uttalande.

2.3.1 1960-talet tolkar Jesus på vita duken

Under 1920-talet lanserade Hollywood en film som till skillnad från tidigare Jesusfilmer nu utgjorde "ett direkt porträtt av den bibliske Jesus", som Sigurdson skriver¹⁵. Filmen ansågs vara så välgjord att skolelever fick ledigt från ordinarie undervisning mot att de skulle se denna film av

⁹ Fraser, Lindsey, 2001, s. 29

¹⁰ Anatol, Giselle Liza, 2009, s. 32

¹¹ Rowling intervjuas av Oprah Winfrey, 1/10-2010

¹² Fraser, Lindsey, s. 15

¹³ Sigurdson, Ola & Axelson, Tomas, 2005, s. 121

¹⁴ Ibid., s. 122

¹⁵ Ibid., s. 126

DeMilles. Filmens namn var *The King of Kings* och hade premiär 1927. Den var så välgjord att filmmakarna i Hollywood inte ansågs sig behöva göra ett nytt försök förrän trettio år senare.

Mycket av den tidens film utgjorde en kritik mot samhället, som inte sällan var politiskt. I *Konungarnas konung* (1967) väljer regissör Ray att låta Jesus stå för ett närmast universellt freds- och kärleksbudskap med inslag av samhällskritik. Jesu mänsklighet betonas. Sigurdson beskriver Jesus som "en blandning av en lagom långhårig hippie och en svärmorsdröm med pigga ögon och käck trubbnäsa".¹⁶ Bakom sig hade USA sitt misslyckade försök att invadera Cuba, Cuba-krisen samt den pågående och frostiga relationen med Sovjetunionen.

År 1965 utkom *The Greatest Story Ever Told* (*Mannen från Nasaret*, svensk titel). Trots att filmen nedklippades med över en timma till "blott" tre timmar, så blev det ingen rusning till biograferna. Den amerikanska självbilden, hade enligt en del forskare, skriver Sigurdson,¹⁷ förändrats under och efter andra världskriget från att ha varit tämligen homogen. Dessa konflikter fann sin grogrund både i medborgarrättsrörelsen och i Vietnamkriget. 1960-talet hade dels detta i bagaget och dels beskriver Sigurdson att "övergripande tolkningsperspektiv var passé".

2.3.2 2000-talet tolkar Jesus på vita duken

Mel Gibsons film *The Passion of the Christ* (2004) är en Jesusfilm som har många brister och direkt felaktigheter, men ändå den Jesusfilm som haft störst kommersiell framgång. Det råder en stor medvetenhet kring Jesu gudomliga natur och det kosmiska uppdrag som väntar. Gibson tillfogar dock ett drag, det heroiska, då Jesus också framställs som en superhjälte. Ett sådant drag är att efter att hjälten tycks ha fallit, så reser sig denne åter "med stärkt legitimitet" som Sigurdson ord lyder.¹⁸ Här förenas således Hollywood (superhjelteidealet) med den gudomliga identifikationen (att göra sådant som endast Gud kan). Sigurdson lyfter också fram¹⁹ "blodets kraft" som något som attraherar filmslukare av många slag. Det är en kraft som både finns i offerriten och i actionfilmen. Samhällsklimatet är idag också präglad av att religion syns och märks i media på ett helt annat sätt än tidigare, många gånger kopplad till politiken och det med 11/9 2001 i åtanke.

– Kommentar

Jag vill i samband med dessa Jesus- och frälsargestalter poängtera att dessa bilder är föränderliga och formas av sin omvärld och samtid, vilket 1960- och 2000-talet är tänkt att belysa. Således är även Harry Potter ett verk av sin tid. Hur vi kommer att uppfatta dessa böcker och filmatiseringarna av dem i framtiden är inget vi idag kan säga. Såsom vi ser på 1960- och 2000-talet idag är även det en föränderlig bild. Om tjugo år är det möjligt att vi kan läsa in mer kring 1960- respektive 2000-talet, mer än vad vi kan veta idag.

¹⁶ Sigurdson, Ola & Axelson, Tomas, 2005, s. 128

¹⁷ Ibid., s. 133

¹⁸ Ibid., s. 145

¹⁹ Ibid., s. 146

3. Jesus och Harry Potter, gestalter med många likheter

3.1 Ett unikt ensam barn

Om en fransman, på frågan om han har några barn, svarar med *Un fils unique*, så betyder det inte att barnet är unikt. Även om alla barn är unika så syftar detta uttryck till att antalet barn, att det (enbart) är ett barn, ett ensam barn. Den här utläggningen syftar till att betona det unika och det singulära hos Harry Potter, som själv är ensam barn och tämligen ett unikt sådant.

Gaare & Sjaastad har ett kapitel om *Heltebarnet*. Det lilla barnet ger uttryck för det som vi ber om i dopet. "Barnen är vår framtid, vår oro, vår glädje." Denna dubbelhet mellan hopp och förtvivlan finns hos det oskyldiga barnet. I myter och berättelser är barnet en symbol för styrka och fyller med sin blotta närvaro andra människor med hopp. Det är en start på något nytt, att ondskan kan börja känna sig hotad då barnet kan rädda världen. Ondskan sänder ut folk för att med alla medel försöka avvärja motståndare. Herodes beordrade att alla barn som var två år eller yngre skulle dö. I grekisk mytologi gömdes Zeus undan sin egen far, som tidigare slukat Zeus syskon.²⁰

De tre vise männen överlämnade guld, rökelse och myrra. Dessa gåvor var blott värdiga en konung. Profetian "Du Betlehem i Juda land är ingalunda ringast bland hövdingar i Juda, ty från dig skall det komma en hövding, en herde för mitt folk Israel." vittnar om den kommande kungen och ledaren. Prof. Sibylla Trelawneys profetia lyder "Den som har makten att besegra Mörkrets Herre är på väg... Född av dem som tre gånger trotsat honom, född när sjunde månaden dör... Och Mörkrets Herre skall märka ut honom som sin like, men han skall besitta en kraft som Mörkrets Herre ej känner till... Och den ene av dem måste dö för den andres hand för ingen av dem kan leva om den andre överlever... Den med makten att besegra Mörkrets Herre skall födas när den sjunde månaden dör..." Ingen verkar kunna leva, om den andre inte dör.²¹

Psykoanalytiker Jung talar om barnet som en av våra arketyper, vanligt förekommande gestalter som känns igen och förekommer i sagan, drömmen, i myten och religionen. Barnets förmågor motsäger sig själva. "Det är dödligt och odödligt, sårbart och mäktigt på samma gång." Dessa barn med märkliga krafter har vi alla stött på, både i Carrolls *Alice i Underlandet* och i Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump*. Även om Harry själv inte kan minnas det så var det han, som ett litet spädbarn, lyckades att överleva en av de mäktigaste trollkarlarnas försök att döda honom, samtidigt som trollkarlen själv nästan strök med. Harry är den utvalde som alla talar om och väntat på. Sannerligen är Harry *un fils unique*.

3.1.1 Den utvalde

Det att vara *utvald* är ursprungligen ett kungaepitet, väl använt i Främre Orienten, under gammaltestamentlig tid. Det fick sedermera en mer vid betydelse. Agent i handlingen är Gud och utväljandet behöver inte enbart handla om en person. David är ett gott exempel på någon som är utvald och som grupp har vi Israels folk. I Nya Testamentet används ordet *ekletos*, utvald, för Jesus och hans tolv lärjungar (samt Judas ersättare, Mattias). De kristna ses som *de utvalda*. Verbet *ekloge* används med betydelse *ett utvalt redskap*. De kristna är det nya gudsfolket och har särskilda, bestämda uppgifter i världen.²²

²⁰ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 22

²¹ Ibid., s. 23

²² Engnell, Ivan, 1963, s. 1368-1369. Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald, 1987, s. 486

3.1.2 Messias

Ordet är hebreiska och betyder *den smorde* och har fått sin grekiska motsvarighet i *christos*. Den som blev smord var antingen en profet, en präst eller en kung, varav det sistnämnda är mest vanligt i GT. Gud handlade med sitt folk genom ställföreträdande på jorden, i Israel, dvs. kungen. Kungapsalmer i Psaltaren talar om kungen i Israel, men också om en kommande konung. Denne konung kom att knytas till Davids hus och därmed en förväntan om räddning. Namnet Jesus Kristus är således en trosbekännelse, att Jesus är Kristus, den smorde.²³ Jesus står upp mot det onda som konung. Som överstepräst frambär han det slutgiltiga offret för mänsklighetens synder genom sin död.²⁴

– Kommentar

Det är ett litet barn som sätter sig upp mot ondskan och även får onskans makter på fall. Det oskyldiga och det rena är det som kommer att segra. Vi sätter vårt hopp till den lille och det lilla. I vårt västerländska samhälle tycks ingenting kunna hindra den utvecklingen, eller? Vi väntas få en stigande temperatur vilket kan få förödande konsekvenser och det har sin grund i hur vi tidigare och fortfarande handlar och agerar genom vår livsstil. Men mitt i allt så finns ett litet hopp, ett hopp om framtiden. Det är våra barn och barnbarn, framtidens människor som kommer att lösa alla problem. Nu generaliserar jag förstås, men det jag vill få fram är att hoppet finns där, till kommande generationer, till ungdomen och barnen.

I Bibeln är det Herodes som ser hotet i det lilla barnet, den kommande kungen, när de vise männen kommer för att hylla, inte bara Herodes, utan hela riket för att ett barn är fött. Prof. Trelawneys profetia talar om en kraft som Mörkrets Herre inte känner till. Det är kärleken som profetian talar om. Den starkaste kraft på jorden och den enda kraft, det enda vapen som ondskan inte besitter.

Det oskyldiga barnet som lämnats åt sitt öde. Efter föräldrarnas död lämnas nämligen Harry på trappan hos Dursley. I Bibeln har vi Mose som sattes ut i Nilfloden i en korg. "Det är dödligt och odödligt, sårbart och mäktigt på samma gång", som det står ovan i samband med Jung och arketyper. Ett litet barn kan således göra så att den allra hemskaste kraft känner sig hotad.

Harry var utvald. Han hade som barn varit med om att män och kvinnor kommit fram till honom (iklädda konstiga kläder) och visat sin vördnad för honom. Givetvis förstod han ingenting om varför de gjorde så. När Harry väl fått reda på sin bakgrund och rör sig i Diagongränden (okänd för mugglare) så talar folk om honom så att han hör, om "att den utvalde kommer" och liknande. Såsom hoppet om Messias, om han som ska rädda, var levande under Jesu tid, så lever Harry Potter med denna ständiga förväntan. Att det är han, som ska och måste rädda världen, slås mot lord Voldemort och besegra ondskan.

3.2 Det segrande tecknet

– *In hoc signo vinces!* I detta tecken ska du segra. Dessa ord hörde kejsar Konstantin den store efter ett slag år 312.

Efter det att Harry Potter överlevde mötet med Voldemort som liten bär han ett ärr i pannan, i form av en blix. Då Harry var barn gav det upphov till ett ständigt skäl för att reta honom. I trollkarlsvärlden signalerar ärrret att han är den utvalde, något som många beundrar honom för och sätter sitt hopp till. I myten är ärrret ett kännetecken för hjälten. Gaare & Sjaastad ger ett exempel²⁵ i Oidipus. När han har varit borta i 20 år återvänder han hem och blir ej först igenkänd, men ett ärr han fått som ung hjälper familjen att se vem Oidipus är.

²³ Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald, 1987, s. 309

²⁴ Ibid., s. 94

²⁵ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 187

3.2.1 Stigma - ett märke för livet

"Uppkomsten av sårmärken på de delar av kroppen där Kristus enligt traditionen skall ha sårats." Så inleder Bonniers Konversationslexikon²⁶ från 1946 sin artikel om stigma. Ett ord hämtat från grekiskan som betyder sår, ärr efter sår eller hudflängning.²⁷ Enligt traditionen fick Jesus totalt fem stigman, vid händer och fötter samt det femte i sidan av en lans.

I Gamla testamentet får Kain ett märke i pannan, av Jahve, efter det att han dräpt sin broder. Tecknet ska skydda Kain från att inte själv bli dödad genom sin egen handling. (I Mose 4:2-16). Jakob får ett slag på höftleden då han brottas med en Herrens ängel. (II Mose 32:25)

Jesus själv låter också en av sina lärjungar känna på såren, efter uppståndelsen. "Räck hit ditt finger, här är mina händer; räck ut din hand och stick den i min sida. Tvivla inte, utan tro!" (Joh 20:27). Gaare & Sjaastad²⁸ behandlar här den kanadensiska sociologen Erwin Goffmans tankar kring stigma. Ett stigma är ett tecken som markerar en skillnad på "vi" och "dem", innanför och utanför den sociala kodexen. Stigmat står för det särskiljande och negativa. Dock kan det bli ett omvänt perspektiv, från "skammens tecken" till att istället representera "det goda och utvalda", vilket det gör hos Jesus. Goffman förklarar att Jesu egna ord menar det. Nämligen att de som förföljs för Jesu skull, det är de som är saliga.

En fråga som sedan ställs i Gaare & Sjaastad²⁹ är hur någon med stigma "samtidig ha helbredelsens gaver?" Den inom folktron kända devisen att "lika ger lika", (Vår kände folklivsforskare Ebbe Schön³⁰ nämner bland annat detta) gäller även här. Psykiatrikern Erich Neumann menar att blott den sårade, den som själv är bärare av ett stigma kan vara läkaren, och därmed "bidra till helbredelsen av samfunnets sår", vilket Harry Potter gör, påpekar Gaare & Sjaastad. Redan de gamla grekerna hade i sina myter motivet av helbräddagörare.

Precis som ett sår så vittnar ärrer om att någonting särskilt och kanske smärtsamt har hänt. Det för med sig en dramatisk historia, vilket det gör både i Jesu liv och i Harry Potters liv. Som Gaare & Sjaastad skriver, det både *märker* och *utmärker*, utstött (utanför) och utvald (innanför).

3.2.2 Blixten

Denna symbol står för ljus. Ett naturfenomen som väcker beundran, men också skrämmer. I skapelseberättelser fyller ljuset en livsskapande funktion, precis som i vetenskapen. Det är också ett hemskt vapen. Zeus använde blixtar som skjutvapen. Blixten blir en symbol för makt.³¹ Likaså är det ljus som kommer ur trollstavarna då dessa används. Gaare & Sjaastad drar också en parallell till hur ljuset uppfattas inom den filosofiska symboliken, där det står för att vara snabb i tanken och klipskhet. "När lynet slår ned, går et lys opp."³² Ljus som betydelsen av liv har vi nämnt, men ljus kan också stå för räddning, från olika faror och olyckor i största allmänhet.³³

– Kommentar

Harry Potters ärr säger någonting till alla dem han möter. Det vittnar om mötet med den som alla fruktar, om segern mot den som alla fruktar och om det slutgiltiga besegradet över den som alla fruktar. Ärrer blir som hos Oidipus och Jesus ett kännetecken, men kanske också ett slags bevis på

²⁶ Elvin, Axel, 1946, s. 1226

²⁷ Heikel, Ivar & Fridrichen, Anton, 1934, s. 206

²⁸ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 189

²⁹ Ibid., s. 190

³⁰ Schön, Ebbe, 2000, s. 16, 154

³¹ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, s. 191

³² Ibid., s. 192

³³ Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald, 1987, s. 284

vad man går för, vad man varit med om. Här står ärret, som Goffman talar om, för den goda kraften, den utvalda kraften.

Här kommer *lika ger lika* in. Det är det onda, ärret i Harry Potter panna, som också är början på undergången hos ondskan själv. Blixten som symbol för ljus blir således tecknet för motsatsen till ondskan. Harrys ärr får stå för liv och ljus. Precis som för Zeus så blir blixten, det den representerar och dess tillkomst genom moderns självuppoffrande handling, ett mycket farligt vapen. Så visst är Harrys ärr i form av en blix ett mycket passande kännetecken.

3.3 Frågan om ondskan

”Jag är den jag är och Ondskan.” All ondskan kommer från svaghet, skrev Jean-Jacques Rousseau. Lord Voldemorts svaghet var att han som barn hade en mycket olycklig barndom, sviken av sina föräldrar. Han hämnas på sin fader genom att döda honom. Gaare & Sjaastad skriver att ondskan inte blir ett medel i jakten på framgång, utan ondskan blir närmaste ett egenvärde för honom och Voldemort tycks vilja personifiera den. Som barn hette han Tom Marvolo Riddle som omkastat blir *I am lord Voldemort*, hans nya identitet.³⁴ ”Flygande död” som en möjlig svensk översättning från franskan kan lyda.

3.3.1 Vad är ondskan?

Men vad är ondskan? Ann Heberlein skriver i sin *En liten bok om ondskan*³⁵ att det inte räcker med att bryta en juridisk lag eller moralisk norm för att man ska upplevas som ondskfull. Man har för avsikt att harmlöst skada sina medmänniskor. Heberlein nämner en del begrepp som man gärna associerar till begreppet ondskan, såsom: brottslighet, grymhet, illvilja, psykopati, sadism och vård. Hon betonar samtidigt att dessa begrepp inte på något sätt skulle vara svart-vita, "alla psykopater är inte kriminella och alla kriminella är inte psykopater".³⁶

En beskrivning Heberlein ger oss lyder "Onda handlingar förutsätter dels insikten i handlingens konsekvenser, dels uppsåt att orsaka skada - alltså bör handlingens syfte vara att skada".³⁷ Hannah Arendts beskrivning slutar med ett påstående, nämligen att det som skett aldrig borde ha inträffat. Får vi den tanken så kan vi se det som en definition av ondskan. Den största ondskan är oförlåtlig, irreparabel och går inte att sona genom någon form av bestraffning. Ett liknande resonemang för Jeffrey Burton Russell, en historiker. Ondskan upplever vi som något verkligt och konkret. Vi berörs om vi läser en artikel om till exempel misshandel.

Man skulle även kunna bilda en skala över ondhet, där olika typer av onda handlingar listas i förhållande till hur illasinnade de är, ungefär så menar Heberlein³⁸ som gör en åtskillnad på moraliskt förkastliga handlingar, såsom att svika någon eller att stjäla, i jämförelse med grövre brott. En del onda handlingar är givetvis också mer onda än en annan ond handling. Heberlein påpekar att det här är någonting som är greppbart för oss, men det är desto "ett vanskligt och känsligt företag att jämföra ondskan". Ett exempel ger hon oss med två kända mördare, varav den ena mördade två och den andre fyra. Är då den andre mördaren än mer ond?

President Truman som beslutade om bombningen i Japan i augusti 1945, då närmare 130 000 människor dog och 100 000 direkt skadades av strålningen skulle i så fall vara oerhört ond. De tre fallen har gemensamt att det rör sig om handlingar som för någon annan fått mycket tragiska konsekvenser. De skiljer sig också på en punkt, som inte är oväsentlig, nämligen motivet. Trumans tanke var att försöka rädda människor, vilket inte var avsikten i de förstnämnda. Heberlein lyfter

³⁴ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, s. 131

³⁵ Heberlein, Ann, 2010, s. 86

³⁶ Ibid., s. 88

³⁷ Ibid., s. 90

³⁸ Ibid., s. 104

också fram "graden av personligt engagemang".³⁹ Vad är då det? Det som jag skulle vilja lyfta fram som det mest centrala här är att beslutet och det aktiva valet inte var riktat mot någon eller några särskilda individer, som framför andra skulle få lida. Det är viktigt att erinra sig. Andra faktorer som faller in här är att det inte var endast Truman själv som tog det förödande beslutet. För att citera Heberlein "Det fanns en övertygelse och ideologiska bevekelsegrunder till hans handling". Truman var inte heller närvarande och kunde se människors förtvivlade ansiktsuttryck.

Poängen som Heberlein vill göra är att ondska således har sin grund i motiv till varför den onda handlingen begås, men också i intention. Sker ett mord genom en olycka eller i ett planlagt överfall så tycker majoriteten, även om det är lika tragiskt att någon har fått sätta livet till, att den sistnämnda handlingen är värre. Skulle vi dock gradera ondska efter antalet som förolyckades, så "vinner" ju i vårt fall Truman.

– Kommentrar

Vi försöker nu sammanfatta det vi vet om ondskan enligt Heberleins tankar. Att den onda handling har som grund och mål att tillfoga någon, några eller något skada, kanske oprovocerat skulle jag vilja tillägga. Riktigt onda handlingar kan inte förbli ogjorda, sår som inte förmår läka eller saker och ting som är och förblir trasiga till exempel. En ond handling kan verka vara mindre ond om man känner till bakgrunden till något som hänt. Om man bara fick höra att Truman lät spränga två atombomber så verka det oerhört grymt och illasinnat. Känner man däremot till hela historien bakom så kan handlingen verka mindre ond, även om man vet och förstår att det var lika många tusen som dog. Det är märkligt hur vi tänker kring detta problem med ondskan. Onda handlingar kan inte heller jämföras med varandra.

I lord Voldemorts fall är frågan om vi anser han vara mindre ond då vi känner till att han hade en tragisk barndom. Då han dödade sin fader så kan vi ha med oss hans barndom i vårt försök att förstå. Men att han ger sig på allt och alla som är lyckliga och vill leva i kärlek, är mer svårförståeligt. Som Gaare & Sjaastad skriver om lord Voldemort, att för honom är det inte ondskan på vägen mot framgång som räknas. Lord Voldemort vill vara själva ondskan, ondskan förkroppsligad.

Harry Potter själv skulle också kunna välja att axla ondskan, men väljer att avstå. Det kan förefalla märkligt med tanke på att Harry har också haft en tuff uppväxt. En bidragande orsak till att Harry väljer att inte gå ondskan till möttes är den gränslösa kärlek som Harry bär med sig genom allt som sker. Den kärleken är ett arv, ett minne och en kraft som Harry har efter sina föräldrar, som dog för att skydda sitt älskade barn.

3.3.2 Kan Dumbledore inte besegra ondskan?

"...av många ansedd som den störste trollkarlen i morden tid", så beskrivs prof. Albus Dumbledore i *De Vises Sten*.⁴⁰ Han blev erbjuden tjänsten som trolldomsminister men avstod för Hogwarts rektorat. Tilläggas bör mannens titlar vilka återfinns i ett tidigare kapitel.⁴¹ "Innehavare av Merlinorden av första graden, storhäxmästare, överstetrollkarl, högste storpamp i häxmästarnas internationella samfund." Denne man ger i böckerna genomgående uttryck för att vara en trollkarl *par excellence*. Torde då inte han kunna besegra lord Voldemort på egen hand? Vad som också framkommer i *De Vises Sten*,⁴² den förut nämnda sidan likaså, är att Dumbledore år 1945 besegrade den onde trollkarlen Grindelwald.

David Colbert menar i sin bok *Harry Potters magiska värld*⁴³ att vi enbart lär känna Dumbledore utifrån Harry Potters perspektiv, en man med kunskap mycken och stort inflytande. En person man ser upp till. Då Harry saknar egna föräldrar och även kännedom om den magiska verkligheten så blir Dumbledore en förebild och ledsagare. Dessutom läser Harry i böcker om Dumbledores många

³⁹ Heberlein, Ann, 2010, s. 105

⁴⁰ Harry Potter och de Vises sten, s. 131

⁴¹ Ibid., s. 71

⁴² Ibid., s. 131

⁴³ Colbert, David, 2002, s. 58

framgångar, samtidigt som han själv står där och undrar över alla de förväntningar folk lägger på honom.

Colbert poängterar att trots Dumbledores seger över Grindwald, alla titlar och framgångar så är han ytterst mänsklig, vilket böckerna om Harry Potter också ger sken av. "Det illustreras av det faktum att han är en person som är förtjust i kammarmusik, bowling med tio käglor och citronkarameller."⁴⁴ Dumbledore lät även, i egenskap av rektor, anställa en lärare, Gyllenroy Lockman, som helt tillskansat sig sin meritlista genom andra. Varför skulle en allvetande trollkarl, tillika rektor, utsätta sina elever för det istället för att ha en lärare med god kompetens?

– Kommentar

Prof. Dumbledore är visserligen en vis och klok trollkarl, rik på erfarenhet och kunskap. Samtidigt är han en människa som vilken som helst av oss andra. Han är förvisso trollkarl, men sårbar och dödlig. Det tycks inte heller vara dessa Dumbledores styrkor och meriter som Voldemort känner rädsla inför. Det är någonting annat som Voldemort räds.

3.3.3 Ondska genom en orm

Harry Potter och Voldemort har någonting gemensamt. De talar både ormspråk, ormviskning, vilken inte man kan studera sig till, utan det är ett arv man föds med. Ormen är dessutom avbildad på elevhemmet Slytherins vapensköld. (Detta elevhem tar enbart in renblodiga elever, dvs. födda i trollkarlssläkt, även om några få undantag har gjorts.) Sorteringshatten tvivlade och föreslog att Harry skulle passa bra i detta elevhem, men Harry själv ville inte det.

Ormen är i kristen tro skyldig till att ha lurat ut människorna ur Paradiset, så att människan är dödlig och behöver kämpa för sin överlevnad. Dock var ormen en symbol för vishet i antikens gnostiska rörelser. Om någon minns det gamla, dvs. det statliga apotekets symbol, så fanns även där en orm avbildad.⁴⁵

– Kommentar

Förhållandet till ormen är således tvehåget, dels för läkning, men kanske framförallt för död, vilket är fallet på vapenskölden. Ormen är starkt förknippad med det mörka i den magiska världen. Voldemort använder Mörkrets märke, en symbol bestående av en döds-kalle med en orm som tunga. Mer död än så kan det så att säga inte bli, symboliskt sett.

Märkligt gällande ormspråket är att även den gode Harry talar och förstår det. Hur kan vi tolka det? Det finns ett förenande band, en länk mellan lord Voldemort och Harry som uppstod vid det misslyckade mordförsöket och ärrrets tillkomst. Kanske kan vi se det som att Harry och även alla vi andra bär med oss någonting ont, någonting vi helst inte skulle vilja bära med oss. Dock har vi alltid möjlighet att välja det goda framför det onda. Vi kan aldrig skylla på att slumpen eller någon annan olycklig omständighet frambringade ett resultat, på det ena eller andra viset. Vi har alltid ett val att välja det rätta och det goda. Det valet använde Harry då han inte ville hamna i Slytherins elevhem.

3.4 Krukmakaren

"Men du, Herre, är vår fader. Vi är leran och du har format oss, vi är alla ett verk av din hand." (Jes 64:8) I gamla testamentet används flera gånger verbet *jasar* som betyder forma, eller dreja. Första tillfället det används i bibeln så är det vid formandet av människan. Gud själv liknas vid en krukmakare som drejar fram sin skapelse. Läs gärna i Jobs bok, Jesaja, Jeremia och Romarbrevet. I Jeremia (18:5-10) förstärks bilden av att krukmakaren kan, om krukorna inte är funktionsdugliga, förstöra dem. "Skulle jag inte kunna göra med er, Israels folk, så som denne krukmakare gör, säger

⁴⁴ Colbert, David, 2002, s. 60

⁴⁵ Swahn, Jan-Öjvind, 2006, s. 147

Herren. Som leran i krukmakarens händer, så är ni i mina händer, Israels folk." Jeremia talar om en omsorgsfull Gud, som känner och vet sitt ansvar. Som skapare har Gud ett särskilt öga till sitt verk, sitt *lergods*.⁴⁶

Bildspråk från den tiden berättar om den oerhörda betydelse som leran hade och om dess funktion som keramiskt gods.⁴⁷ Den fyllde en mycket central roll i det dagliga livet, vilket många fynd vittnar om. Allt från olika typer av skålar till förvaringskärl för livsmedel.⁴⁸ Se även mer om leran under rubriken *Kritik mot Harry Potter*, längre fram.

– Kommentar

Finns kraften och möjligheten hos Harry att forma deras framtid, en framtid utan rädsla och mörker? Såsom Jeremia talar om den ansvarsfulle Guden, så talar Rowling om en ansvarsfull trollkarl, Harry, som är fast besluten att besegra ondskan. Så besluten att han mot slutet av berättelsen måste påminnas av sina nära vänner att de inte låter honom utsätta sig för dessa risker på egen hand. Som det står i Ruts bok (1:16) "Dit du går, går också jag, och där du stannar, stannar jag."

3.5 Det värdefulla blodet

“Likaså tog han kalken, tackade och gav åt lärjungarna och sade: Drick av den alla. Denna kalk är det nya förbundet genom mitt blod, som blir utgjutet för många, till syndernas förlåtelse. Så ofta nu dricker av den, gör det till min åminnelse.” (ur Nattvardsbönen)

I kristendomen är Jesus det slutgiltiga och fullkomliga offret. Genom hans död är alla människor räddade. Under instiftelseorden blir nattvardsvinet Jesu blod (transsubstantiationsläran). Blodet är alltså av central gestalt i kristendomen, och även i andra religioner vilket ska tilläggas.

Blodet har betraktats som det själva levandet, livet självt. Gaare & Sjaastad⁴⁹ skriver att "blodet var en magisk och mystisk källa till livskraft och makt". I första Moseboken kan vi läsa "Men kött som har liv, det vill säga blod, i sig för ni inte äta" (9:4). Den här synen på blod, som bärare av själen är anledningen till att människan i Paradiset inte åt kött. Även om människan efter syndaflo den kom att äta kött så avhöll man sig dock från själva blodet, med tidigare mening i hågkomst.

Ur Tredje Mosebok (17:11) hämtas följande vers. "Ty varje varelses liv är dess blod, och jag har gett er blodet för att ni skall stänka det på altaret och ringa försoning åt er själva. Blodet ger försoning, eftersom det är livet." Engnell skriver att all slakt, och nämner särskilt skäkting, från början utgjorde en rituell och sakral handling, där blodet, livet självt, skulle återvända till Jahve.⁵⁰ Uppslagsbok till Bibeln tillägger⁵¹ att vid själva offrandet så skulle den offrande placera sin hand på offrets huvud. Då fick offret ta på sig den synd som den offrande egentligen gjort sig skyldig till. Det är genom Guds nåd som ett offerdjur kan få bära och ta på sig det som egentligen en människa gjort sig skyldig till. Då Jesus dog på korset, så tog Jesus på sig hela mänsklighetens synd och skuld. Jesus som en gång för hela mänskligheten, i kärlek, offrade sig. "Mig att förlösa offerar han sig, då han på korset dör ock för mig".⁵²

I böckerna om Harry Potter är enhörningsblod livsuppehållande. Då är det lord Voldemort som dricker blodet för att kunna fortsätta att leva. Enhörningen är en symbol för det rena, det kyska och

⁴⁶ Mettinger, Tryggve, 1988, s. 164

⁴⁷ Engnell, Ivan, 1962, s. 883

⁴⁸ Ibid., s. 1462

⁴⁹ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 89

⁵⁰ Engnell, Ivan, 1962, s. 326

⁵¹ Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald, 1987, s. 61

⁵² psalm 45, Den svenska psalmboken

det oskuldsfria.⁵³ En grek med namnet *Ktesios*, var livmedikus åt en fornpersisk kung under 400-talet f. Kr. *Ktesios* berättar att enhörningens favoritföda var giftormar.⁵⁴ Det förefaller vara något ironiskt med tanke på lord Voldemort, en ormviskare!

Rent och orent blod är något som är högst väsentligt i Harry Potter-berättelsen, i alla fall för somliga och det är framförallt anhängare till lord Voldemort som gärna poängterar vikten av att vara renblod. Mugglare kallas de som inte har kännedom om trollkonst eller den magiska världen. Harry själv är född av två trollkarlar, varav hans moder var mugglarfödd. En mugglarfödd har inget genetiskt påbrå som kan förklara hennes förmåga att trollo, men måste skolas för att kunna hantera sin förmåga.

– Kommentrar

I den magiska trekampen dödar Voldemort en elev som i tävlingen är Harrys motståndare. "Fiendens blod taget med våld skall få motståndaren att återuppstå."⁵⁵ Blod måste här ses som en livsuppehållande källa, som livet själv i flytande form. Ett liv som kan övertas av andra, som i fallet här eller i exemplet tidigare med enhörningsblod. Då rör det sig om det oskuldsfria och rena som kan ersätta någonting smutsigt.

Om man är renblod eller ej är ingenting som anbelangar Harry. Han har levt hela sin barndom utan att känna till denna gruppering och märkning av människor. Det finns ingen anledning för honom att bry sig om något sådant. Det är ju hur man är och betar sig som räknas, menar Harry som gärna finner vänner som andra väljer att gå förbi.

I kristen tro och tradition är det Jesu blod som i nattvardens vin möter gudstjänstfirarna. Ett gudsmöte, där tid och rum blir evigt. Jesu blod ger de kristna förnyat liv och kraft. *Endast Ditt blod ger oss liv.*⁵⁶ (sv. ps. 725.)

3.6 Dygd och Tillhörighet

Fortitudo - Iustitia - Sapientia - Temperantia

Uthållighet - Rättvisa - Klokhet - Måttlighet

Inom den katolska traditionen finns det fyra egenskaper, dygder, som kallas kardinaldygder då dessa tillsammans utgör en slags grogrund för alla andra dygder.

De fyra elevhemmen på Hogwarts; Gryffindor, Hufflepuff, Rawenclaw och Slytherin, har alla sina egna egenskaper och vapensköldar. Då sorteringshatten i den första boken träder in i handlingen så gives läsarna en presentation över elevhem. I Gryffindor hittar man de elever som i den svenska översättningen har "mod i bröstet" (uthållighet). De engelska orden *just and loyal* används för att beskriva Hufflepuffs elever (rättvisa), medan klokhet och lärdom får känneteckna Rawenclaw. Slytherin beskrivs som vinningslystna och beredda att nyttja alla knep för att nå sitt/sina mål. Måttfulla är raka motsatsen till vad slytherinarna berättas vara, vilket Gaare & Sjaastad⁵⁷ poängterar. Hjärten bär alltid en del av dessa dygder i sin personlighet, även om inte alla finns representerade, så även hos Harry Potter.

Paulus skriver i Filipperbrevet (4:8) "Och så, mina bröder: det som är sant, det som är upphöjt, rätt och rent, det som är värt att älska och akta, allt som kallas dygd och allt som förtjänar beröm, tag fasta på allt detta". Att leva dygdigt är att leva utifrån den kristna tron i världen. Det är en Guds gåva. Flera av de egenskaper man då har räknas upp nämns i de så kallade dygdekatalogerna i NT, exempelvis II Kor 6:6.⁵⁸

⁵³ Dahlby, Frithiof, 1957, s. 18

⁵⁴ Swahn, Jan-Öjvind, 2006, s. 66

⁵⁵ Den flammande bågaren, s. 669

⁵⁶ psalm 725, Den svenska psalmboken

⁵⁷ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 215

⁵⁸ Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald, 1987, s. 90

– Kommentar

De dyra kardinaldygderna torde tillsammans utgöra den perfekta hjälten. En person som kämpar uthålligt, står på de svagas sida, är saklig och eftertänksam och handlar med takt och ton. I Harrys fall så bär han sannerligen mod i bröstet, men också de andra egenskaperna finns hos honom.

Om vi färdas fram i tiden till kapitel 36 i Harry Potter och Dödsrelikerna, så säger en av Hogwarts tidigare rektorer till Harry ”Och märk väl att Slytherins elevhem spelade sin roll! Vårt bidrag får inte glömmas!” (s. 773). Snape, som hela tiden varit dubbelagent, har således haft ett syfte och ett mål. För Snapes del innebar det att han verkligen tog till alla knep och hela tiden hade fokus för målet. I *temperantia* kan vi också uttyda ett drag av självbehärskning, vilket man måste ha för att kunna vara måttlig. I alla de möten Snape tvingades att spela med Voldemort så krävdes säkerligen självbehärskning, måttlighet.

Lever Harry ett dygdigt liv? I Harrys sätt att leva så ryms, som vi nämnde tidigare, delar av kardinaldygderna upp. Måste en hjälte ha någon av dessa kardinaldygder i sitt bagage? Är kardinaldygderna universella för hjältar och frälsargestalter? Egenskaperna har under lång tid ansetts vara oerhört centrala och är än idag grundläggande för vår tids hjälteideal. Det är ingenting som jag utesluter, utan snarare är det mycket troligt. Det är ideal som vi sätter stor tilltro till idag och troligen alltid kommer att göra.

3.7 Harry, ett offer

Eccleshare⁵⁹ skriver att Harry Potter på många sätt kan jämföras med ett offer. Redan under sin uppväxt hos familjen Dursley får han leva med att alltid komma i sista hand, till exempel att ha som sovrum skrymslet under trappan till andra våning. Det verkar nästan vara en rutin att ge honom kritik inte bara för det han gör utan också för att han är och finns till, till skillnad från hans kusin som det daltas och fjäskas med alltjämt. Men väl utanför den värld som mugglare känner till, är Harry inte ett offer, eller är han egentligen det?

3.7.1 René Girard om syndabocksfenomenet

Koncist kan man förklara tanken om syndabocken som att någon eller några får ta på sig all skuld för några andra, de som offerar. Syndabocken får således utgöra en slags frälsande gestalt, då den utpekats för att undvika ett skeende där själva samhället kan vara hotat.⁶⁰ Han menar att denna idé om offer finns inbakat hela det moderna samhällets tänkande, oavsett i vilket sammanhang vi befinner oss. Det som står emot detta är evangelierna, enligt Girard, där den kristna tron dels avsåg sig all form av offerkult och dels ”inbjuder till att ta parti för offret som oskyldigt”. Det tionde budordet går emot begärelsen efter nästan.⁶¹

Girard talar om *massan*, förföljarna som vill att någonting sker, men som själva ej kan påverka det som sker. De börjar då söka och jaga en orsak. Massan blir till en mobb.⁶² Det offer som massan ger sig på kan ha samband med det som sker, men till det väsentliga hör att offren platsar i en del kategorier som då är synnerligen ”lämpliga” att förfölja, såsom exempelvis olika religiösa och etniska grupper, minoriteter. Det är något som ägt rum i de flesta samhällen.⁶³ Även diskriminering av fysisk grund, såsom sjukdom eller handikapp är inte heller ovanligt, liksom att orsaken kan vara social. Så fort man går över gränsen för vad som anses vara normativt, en definition som genomsnittet arbetar fram, så kan man hamna, placeras, i ett särskilt fack av massan.⁶⁴

⁵⁹ Eccleshare, Julian, 2002, s. 20

⁶⁰ Girard, René, 2007, s. 11-12

⁶¹ Ibid., s. 13

⁶² Ibid., s. 58

⁶³ Ibid., s. 59

⁶⁴ Ibid., s. 60

Offret är då något som Girard beskriver⁶⁵ som ett återskapande av ”den ursprungliga effekten”, en som likaväl gör det kraftlöst. Det är häri som helighetsbegreppet ligger. Samhället i stort upprättas då denna syndabock får bära hela ansvaret och skulden. Genom offret blir allt normalt igen. Samhället är renat.⁶⁶

– Kommentrar

Trots att Voldemort är tillbaka och Harry har mött honom, så tvivlar fortfarande människor på om det verkligen är sant, att Voldemort är tillbaka. Harry vill bara vara märkvärdig, menar någon. Det är omöjligt att han som inte får nämnas vid namn är tillbaka, säger en annan. Inte är det till Harrys (eller någons annans) fördel att självaste trolldomsministern vägrar erkänna lord Voldemorts återkomst. Det är inte lätt att veta vad ska man tro när journalisterna skriver vad som är ”sant” i den magiska världens tidningar.

Dumbledore försöker ihärdigt att banka in den obekväma sanningen i huvudet på trolldomsministern, som i sin tur menar att Dumbledore försöker att ta kontrollen över trolldomsministeriet. Ven hamnar i kläm, om inte Harry Potter. Är Harry möjligtvis enbart ute efter egen publicitet? Harry blir utsedd till syndabock, för det som händer och sker. Massan blir alla dem som lever i ovisshet, som är rädda och behöver säga att allt ont som sker beror på Harry Potter, i det här fallet. Det är hans fel. Det är han som har säger att lord Voldemort har återkommit. Det är han som har ett ärr i pannan. Det är han som är utvald. Varför gör han ingenting? Är allt Harry säger bara påhitt? Det är frågor som den osäkra massan ställer sig. Därför blir också Harry den ultimata syndabocken och offret.

3.8 Svikare, eller?

”Medan han ännu talade kom Judas, en av de tolv, och med honom en stor folkhop med svärd och påkar, utsänd av överstepräster och folkets äldste. Förrädaren hade kommit överens med dem om ett tecken: ”Den som jag kysser är det, grip honom.” Han gick rakt fram till Jesus och kysste honom. Jesus sade till honom: ”Min vän, nu har du gjort ditt.” Då gick de fram och grep Jesus och höll fast honom.” (Matt 26:47-50)

Judas förrådade Jesus. Prof. Severus Snape dödade Dumbledore. Men vad låg bakom det dråpet? I den sista boken⁶⁷ får Harry reda på att Dumbledore hade råkat få en dödlig förbannelse över sig, så hans tid var begränsad. Dessutom hade prof. Snape hela tiden varit dubbelagent, lojal mot Dumbledore, och förrädare åt lord Voldemort. Dumbledore beslöt således att prof. Snape skulle döda Dumbledore vid rätt tillfälle. Det skulle ske då Harrys skolkamrat, tillika ovän, Malfoy hade fått i uppgift av lord Voldemort att mörda Dumbledore. Således kunde Dumbledore rädda Malfoy från att bära med sig ett mord i bagaget redan som ung pojke. Samtidigt framstår Snape som ytterst lojal mot Voldemort.

– Kommentrar

Man kan fråga sig om Snape var ond som dödade Dumbledore. Han hade kanske inget val och det var den mest lyckosamma utvägen för alla. Likaså i Jesu fall, kan man undra om Judas var illojal eller faktiskt lojal. Vad hade hänt om Judas inte överlämnat Jesus? Det är inget jag kommer att spekulera mer i, men det är en problematik som förenar de två berättelserna.

⁶⁵ Girard, René, 2007, s. 92

⁶⁶ Ibid., s. 161

⁶⁷ Harry Potter och Dödsrelikerna, kap. 33

3.9 Flera likheter och en skillnad

Ovan har vi haft några större avsnitt om paralleller och referenser mellan Harry Potter och kristen tro och tradition. Nu kommer ytterligare några, dock i korthet. Vi har talat om likheter. Finns det några skillnader? En mycket viktig sådan presenteras nedan.

3.9.1 Harrys födelsedag

Det är allmänt känt att Jesus inte föddes på sin "födelsedag", juldagen, utan troligen i juli.⁶⁸ Prof. Trelawney gissar att Harry fyller år i midvinter tid. Han rättar och säger att de faktiskt är i juli som han fyller år.

3.9.2 Amor vincit omnia!

Kärleken övervinner allt, sa den romerske skalden Vergilius. Jesu död på korset skedde på grund av kärlek, en handling i stark kärlek till människan. Likaså var det av stark kärlek som Harry Potters mor dog, då hon offrade sig för sin son. Anatol⁶⁹ berättar om att flera predikanter har använt sig av jämförelser mellan evangelium och Harry Potter-böckerna. En predikant talade om att budskapet Harry Potter ger är detsamma som det Paulus skriver om i Kolosserbrevet, att vi ska ta vara på och bygga vidare på den kärlek som gav av sig själv till oss. Predikanten avslutar sin predikan med följande två meningar. "Love: a force so powerful it marks us forever. Not every book gives us this message. Thank God for the ones that do."

3.9.3 Expecto Patronum

Expecto Patronum är en mäktig trollformel som används vid möten med dementorer. Då formeln uttalas ska man tänka på ett personligt och starkt ögonblick som kan förmedla den allra mest lyckliga känsla eller det lyckligaste minne man har. Denna *patronus* blir en slags beskyddare, en spegelbild av denna känsla eller ögonblick. Således känner inte den något som överhuvudtaget inte är fullständigt lycklig. Det är dessa vilka dementorerna letar efter vid sitt anfall. Patronusen "kastas" sedan på dementorerna som tvingas ge sig av. Namnet är hämtat från latinet. *Patronus* betyder *skyddsherre* och *beskyddare*. *Expecto* kommer från ett verk som poetiskt betyder *förjaga, bortdriva* något ur sitt bröst eller hjärta.

I Harrys fall utgör hans *patronus* en kronhjort. Hjorten framställs gärna som en bild för Kristus. Det berodde på att man ansåg att hjorten kunde stampa ihjäl ormar, vilken hjorten sades göra så fort en orm kom i dess väg. Dahlby skriver⁷⁰ om hjorten "som symbol för Kristus, dödens och det ondas besegrare".

Harrys lyckligaste ögonblick är skapat ur minnet av hans föräldrar. Det är alltså kärleken som segrar!

3.9.4 Griffindor

Vad betyder Griffindor? Namnet kommer från franskan, där *griffon* betyder *grip* och *d'or* kan översättas *av guld*, således *den gyllene griffinen*. Vad är då en griffin? Colbert skriver⁷¹ att griffin lika väl kan översättas med grip, vilket brukar ske, men att den svenska översättningen använder sig av griffin. De flesta vet nog hur en grip ser ut, en lejonkropp med örn huvud samt vingar. Swahn⁷² menar att man också kan se skillnad på örngripar och lejongripar beroende på vilket drag som dominerar. Gripens historia är gammal och den återfinns både i Egypten och i Mesopotamien 3000 år f. Kr., varifrån den fördes vidare genom bland annat den grekiska kulturen. I fornkristen tid började gripen att användas som en symbol för Kristus - jordisk och gudomlig på samma gång, då

⁶⁸ Anatol, Giselle Liza, 2009, s. 67

⁶⁹ Ibid., s. 39

⁷⁰ Dahlby, Frithiof, 1957, s. 119

⁷¹ Colbert, David, 2002, s. 39

⁷² Swahn, Jan-Öjvind, 2006, s. 81

gripen både lever på land och i luften. Engnell⁷³ tillägger att det klot gripen gärna bär i sin ena klo, symboliserar vishetens pärla. Grekerna hade också en uppfattning om att gripen sökte guld i bergen för att använda till sitt bo.

Lejon, symbol för makt,⁷⁴ och örnen står, liksom också lejonet, för kraft och tapperhet. Många gånger ses gripen avbildad i kampen mot ondskan, då hållande en orm i näbben.⁷⁵ Colbert⁷⁶ avslutar sitt avsnitt om gripen med ett citat från en professor i heraldik. "Griffinen är mycket populär, för den har en rad bra egenskaper och såvitt man kan se inga dåliga. På plussidan finns försiktighet, mod och styrka". Om guldets skriver Engnell⁷⁷ kort och koncist "överjordisk storhet".

3.9.5 Harrys vänner

Harry väljer sina vänner med omsorg. De är som vänner helst ska vara. Vänner som tror på en och ställer upp i vått och torrt. Harry bryr sig inte om vad de har för bakgrund, om de är renblod eller ej, vilket Harry också får höra. Det är Ron, som visserligen kommer från en renblodig familj, men som anses märkvärdig och en familj man bör undvika då den är intresserad av mugglare och mugglarvärlden. Hermiones föräldrar är mugglare, så hon är helt fel att umgås med enligt somliga, men inte absolut inte alla. Hagrid är en halvjätte som inte får använda magi och Dobby, en husalf, är fler exempel på "otillåtna" vänner.

Såsom Harry väljer att umgås med dessa de sina, så väljer också Jesus att gästa den föraktade tullindrivaren Sackaios (Luk 19:1-10). Mötet med den samariska kvinnan (Joh 4:1-30) samt barnen han låter komma till sig (Matt 19:13-15), (Mark 10:13-16) är andra exempel på Jesu sätt att möta människor. Jesus kunde se något mer än bara yta. Tre verb finns i bemötandet, att se, att bekräfta och att upprätta. Det sättet att möta människor förenar Jesus och Harry. Anatol⁷⁸ skriver om just Harrys sätt att bemöta alla väl, oavsett "magisk status".

3.9.6 En viktig skillnad!

Harry Potter är inte på något sätt en person som handlar moraliskt rätt och försvarbart i alla lägen. Harry känner starkt hat och avsky mot lord Voldemort, som dödade hans föräldrar. Harry står upp mot ondskan i världen och kan ses som en ängel i vardagen. Trots det så är Harry inte ett helgon. Rabbi Allison Vann drar en parallell mellan Harry Potter och Mose. Att trots deras närmast övermänskliga uppdrag är så de precis som dig och mig. De har också brister. Därför, menar Vann, drar vi oss gärna till dem.⁷⁹ Eccleshare⁸⁰ beskriver Harry som en klassisk "everyboy".

– Kommentar

Att Harrys råkar vara född under mitten på året, som Jesus, kan ses som ett tecken på något förebådande, men också som en ren slump. Oerhört centralt är däremot den starka kärleken, i offrandet av sig själv, såsom Harrys moder gjorde för honom. Det är en tydlig koppling till kristen tro och Jesu offerdöd. Kärlek är också det som utgör grunden i Expecto patronum och det som besegrar de onda dementorerna. Harrys patronus, hjorten, leder oss ånyo tillbaka till kristen tro, vilket också den andra starka symbolen gör, gripen. Många skulle säga att Harry närmast har en överjordisk styrka som överlevt mötet med lord Voldemort som liten. Det är dessutom gripen, väldiga djur med dess symbolik, som vakar över Harrys elevhem.

Trots dessa lovord och förväntningar på Harry så är han en vanlig enkel pojke som gärna väljer vänner med hjärtat, och inte på grund av deras arv. Evangelierna berättar heller inte att Jesus brydde

⁷³ Engnell, Ivan, 1962, s. 225

⁷⁴ Swahn, Jan-Öjvind, 2006, s. 120

⁷⁵ Ibid., s. 206

⁷⁶ Colbert, David, 2002, s. 93

⁷⁷ Engnell, Ivan, 1962, s. 275

⁷⁸ Anatol, Giselle Liza, 2009, s. 19

⁷⁹ Ibid., s. 40

⁸⁰ Eccleshare, Julian, 2002, s. 22

sig om människors magiska status, utan Jesus såg till dem just för att de är människor. Harry är till syvende og sidst en vanlig människa blott, som också han gör fel, vilket är viktigt att ha i åtanke om man jämför Harry Potter, som frälsargestalt, med Jesus själv.

3.10 Det omöjliga

Kristus gjorde det omöjliga, det som ingen annan gjort, varken förr eller senare. Han besegrade döden genom sin kärlek till människorna.

Men vad hände med Harry Potter i mötet med Voldemort? Harry hade fått information om att lord Voldemorts död också skulle innebära hans egen död. Det då Voldemorts första försök att döda Harry som liten hade misslyckats. Vid misslyckandet överfördes en del av Voldemorts själ till Harry. Så länge dessa delar av Voldemorts själ existerar så kan inte Voldemort dö. Voldemort trodde att hans själv hade delat sin själ i sex delar, ovetandes om den sjunde som fanns i Harry Potter. Harry dog inte som barn, beroende på att modern offrade sig själv, i kärlek, för sin son. Harry blev pojken som överlevde.

Sålunda, Harry har förstått att han måste överlämna sig åt lord Voldemort för att allt skulle få ett slut utan mer blodsuygjutelse. Så fort han sökt upp lord Voldemort och givit sig till känna, så näst intill omedelbart riktar Voldemort sin trollstav mot Harry. Harry vaknar därefter upp i ett ingenmansland, ett gränsland, ett limbo. Harry ges där möjlighet att fortsätta eller vända åter till livet. Varför? Jo, då Harry gick döden till möttes gjorde han det utan att försvara sig, han mötte döden utan att göra motstånd. Han offrade sig för sina medmänniskor, i kärlek, likt Kristus.⁸¹

Harry beslutar sig för att återvända. Han ligger då på den plats han föll ned på då han tog emot Voldemorts förbannelse, omgiven av Voldemorts anhängare, så Harry väljer att (fortsätta) spela död. Voldemort använder sig då av en annan förbannelse mot honom för att förnedra honom än mer, nämligen *Crucio*. Det är latin och betyder *jag torterar*, både kroppsligen och andligen,⁸² ett ord med släktskap i ordet *crux*, kors. Dessutom beordrar Voldemort den som bär honom, ”Och glasögonen... sätt på honom glasögonen... så att alla känner igen honom.” Jesus bar inte några glasögon enligt evangelierna, men likväl en törnekrona. ”De tog av honom kläderna och hängde på honom en röd soldatkappa och vred ihop en krans av törne och satte den på hans huvud och stack en käpp i högra handen på honom.” (Matt 27:28-29a) Harry avvaktade rätt tillfälle och steg därefter åter upp till kamp mot ondskan, vilken han besegrar.

– Kommentar

En tydlig, rent av den allra mest tydliga likheten återfinns vi i Harrys seger över ondskan. Likt Jesus, så överlämnade sig Harry åt döden, vilken han på det sättet också kom att övervinna. Kärleken står som segrare. Avrättningsscenen i Harry Potter förefaller vara mer eller mindre en kopia av den bibliska, med först korsfästelse, därefter något som skall påminna om en kröningsceremoni och ett hyllande, men som i själva verket är en fortsatt förnedring av förloraren, som alla trodde kunde och skulle rädda dem. Därefter segrar kärleken över själva döden.

⁸¹ Harry Potter och Dödsrelikerna, kap. 34-35

⁸² Norstedts latin-svenska ordbok, s. 208

4. Ris och ros - starka känslor

4.1 Harry Potter, inte bara rosor...

Berättelsen om Harry Potter har fått utstå mycket kritik och det många gånger från kristet håll. Vad är det för kritik och vad är det som kritiseras? Här gives en redogörelse för det och dessutom en jämförelse med en annan känd och likartad berättelse, som ej fått ta emot kritik.

4.1.1 Skarp kritik

En metodistpastor delade en måltid tillsammans med en grupp studenter då ämnet Harry Potter kom upp. Pastorn uttryckte då sin längtan efter att få läsa nästa bok i serien, varpå en student omedelbart sa "You're a minister, and you've read Harry Potter?" Det visade både pastorn och nu även oss hur en liten minoritet av den kristna världen lyckas göra sig hörd hos så många att det verkar som att alla kristna visar aversion mot denna litterära gestalt.⁸³

Kritiken mot Harry Potter har till och med fått många bokhandlare att utesluta serien från sitt sortiment. Utgivaren för *Christianity Today* svarade mot medias uppmålade bild, av en berättelse som anses strida mot evangelierna, med orden "as fictional as the Potter books themselves". Utgivaren konstaterar också att Harry Potter-motståndarna inte syns lika mycket i oppositionen som de kunde vara.

En av de allra första kristna som aktivt och offentligt försvarade Harry Potter från kritik, ger oss följande citat "I only get calls screaming at me that I'm leading people to the devil maybe once every three months now instead of once week."⁸⁴

Stephens⁸⁵ skriver att böckerna om Harry Potter har fått ge utlopp för den samtida ängslan som olika grupper känner, och då särskilt i den amerikanska. Stephens antog att det rörde sig om konservativa kristna grupper. Intressant nog så valde de som först hade censurerat böckerna att nu istället uppmuntra sina medlemmar att ta del av dem!

Flera stater i USA har också fått hantera fallet Harry Potter i rättssalen. Första gången skedde i juli 2002. Då hade ett skolbibliotek i Arkansas placerat böckerna, med en trollkarl i centrum, i hyllor med begränsat tillträde. Vilket skedde på begäran av en förälder som ansåg det olämpligt med den typen av litteratur lättillgänglig med tanke på att den innehöll häxkraft samt "might promote disobedience and disrespect for authority".⁸⁶ Så tyckte dock inte en annan elev med sina föräldrar som då lade fram en stämningsansökan. Domen föll och skolan skulle åter göra böckerna tillgängliga med hänvisning till studenternas rättigheter, *the First Amendment rights of the students*. Fler liknande fall finns. Även bokhandlare med kristen profil ha tagit bort serien från sitt sortiment.⁸⁷

Mellan år 2001 och 2003 höll en fundamentalistisk kyrka upprepade bokbål, med Harry Potter-böcker som grogrund för lågorna, vilket skedde i flera stater. Boken har även ansetts utgöra en fara för islam då den i Förenade Arabemiraten flyttades bort från skolbibliotekens hyllor. Det då den ansågs stå emot både islamiska och arabiska värderingar. Även i Sverige har böckerna flyttas undan, liksom i Finland, Storbritannien och Australien. Nexon & Neumann⁸⁸ tillägger "and one of the most frequent subjects of book burnings". Dessutom nämner de även Ryssland och Thailand i sammanhanget.

⁸³ Anatol, Giselle Liza, 2009, s. 31

⁸⁴ Ibid., s. 32

⁸⁵ Ibid., s. 14

⁸⁶ Ibid., s. 15

⁸⁷ Ibid., s. 32

⁸⁸ Nexon, David H. & Neumann, Iver B., 2006, s. 3

Lev Grossman hävdade i en artikel i *Time* att den som är död i Harry Potter är Gud själv. Ingenstans, trots alla utmaningar och prövningar, så ber aldrig Harry Potter. Det är en tillvaro utan någon som helst religion och andlighet. En annan man talar om Potter som "anti-God and anti-Christ".⁸⁹

För att återkomma till England och borttagande av Harry Potter-böcker från skolbibliotekens hyllor, så lyfte rektorn för *Church of England primary school* undan dessa, samt uppmanade föräldrar till att förhindra sina barn att läsa dessa böcker även hemma! Domprosten i katedralen i Gloucester blev kritiserad för att ha låtit en del av Harry Potter-filmatisering inspelas där i katedralen. Stephen Sykes, biskop i Anglikanska kyrkan, uttalade sig därefter apropå dessa händelser. Han påpekade att både magi och trolldom inte går att förena med den kristna tron, men försvarade samtidigt alla barn som läser Harry Potter och det genom att säga att dessa barn säkerligen kan skilja på vad som är verkligt och inte.⁹⁰

Med tanke på vad Harry Potters efternamn betyder (*krukmakare*) har en del grupper i USA hävdat att det är hädelse att kalla någon annan än Gud för krukmakare, då man de facto jämför människan med Gud. Andra menar att det är fint att man kan sprida evangelium på detta vis.⁹¹

En del kritik har också ultrakonservativa katoliker levererat, sedan det att Vatikanen år 2003 publicerade ett dokument som bland annat behandlade Harry Potter-frågan. "more balanced, looking at the impact on children"⁹² skrev avsändaren. En katolsk författare, Michael D. O'Brien menar att Dursley närmast utgör en symbol för ett okristligt leverne (till medmänniskan). Varav det mest extrema påståendet menar att böckerna direkt påbjuder satanism.⁹³ Jag låter två citat avsluta detta stycke, varav det sista från författarinnan själv. Det första kommer från en rektor i en *primary school*, i ett lite engelskt samhälle. De utgör en god sammanfattning över kritiken. "The Bible is consistent in its teachings that wizards, devils and demons exist and are real and dangerous, and God's people are told to have nothing to do with them." Författarinnan svarar att det inte är något barn av alla de tusentals barn hon mött som sagt till henne "Ms Rowling, I'm so glad I've read these books because now I want to be a witch!"⁹⁴

4.2 Men Narnia, då?

Många har jämfört Harry Potter med berättelsen om Narnia av C. S. Lewis, som också innehåller häxor och trollkarlar tillsammans med olika märkliga djur i en magisk värld. Även här är det barn som i så fall utsätts för stor fara vid läsning. Frågan är då hur två till innehållet tämligen likartade historier kan upplevas så olika. En innehåller en tydlig Guds- och Jesusgestalt, och den andra är raka motsatsen till allt vad kristen tro är. Anatol⁹⁵ menar att det verkar finnas två anledningar till det. Lewis är av många evangelikanska kristna högt ansedd och beskrivs som "venerated as the great Christian intellectual of the twentieth century". Lewis trosuppfattning är vida känd, på ett helt annat sätt än Rowlings. Många (katolska) föräldrar känner väl till Narnia på grund av dess likheter med kristen tro.

Anatol⁹⁶ menar att Harry Potter mycket väl kan kopplas till wicca och det som praktik i vår tillvaro, medan Narnia mer rör sig åt det hedniska hållet med druider och najader, något som ligger längre bort från oss. Det är en väsentlig skillnad. I wicca får även kvinnan en central roll, vilket konservativa grupper inte förordar, vilka betonar kvinnan som central för familjen såsom moder och

⁸⁹ Nexon, David H. & Neumann, Iver B., 2006, s. 89

⁹⁰ Anatol, Giselle Liza, 2003, s. 53

⁹¹ Gaare, Jörgen & Sjaastad, Øystein, 2006, s. 58

⁹² Anatol, Giselle Liza, 2003, s. 18

⁹³ Nexon, David H. & Neumann, Iver B., 2006, s. 94

⁹⁴ Ibid., s. 95

⁹⁵ Anatol, Giselle Liza, 2003, s. 53

⁹⁶ Ibid., s. 54

husmor. En annan skillnad är också att mugglarvärlden och den magiska tillvaron är ett. De är förenade, så att trolldom kan ske också i mugglarvärlden. I Narnia är den vanliga världen separerad från Narnia fullt ut.

4.3 Harry Potter i undervisande syfte

Det finns de som använder Harry Potter för undervisning i kristen tro. Vid *Yale University* har man ordnat paneldebatter som diskuterat kring Harry Potter och kristendom. "Mere Fantasy Meets Christianity", "Church, Woods, or Open Field: Religion in the Wizarding World" och "The Education of Harry Potter" är några namn, varav det sistnämnda är arrangerat av en professor i filosofi, en anglikansk präst samt en prästvigd lektor från ett österländskt och ortodox samfund.⁹⁷ Många präster som är *Potter-friendly*, menar att är man bara öppen för att se Guds nåd, så visar den sig i de mest oanade sammanhang.⁹⁸ Dave Barnhart menar att genom att öva upp sin andliga medvetenhet i vardagen, så kan det vara som en del av kristendomen uppmuntrar till engagemang med den sekulära världen, snarare än ett tillbakadragande från densamme. Det sätt vi ser på världen med är skapat av det som vi allra mest längtar efter, "what's in our hearts." Längtar vi efter Jesus, så ser vi också Jesus oavsett vilket sammanhang vi befinner oss i. "If you desire Jesus, it's amazing how often He shows His face to you. It's like the world is a great big mirror which shows you your heart's desire."⁹⁹

Det finns bibelskolor som använt sig av fenomenet Harry Potter i undervisning¹⁰⁰ och på hemmaplan har vi Västerås stift som anordnat *Harry Potter Experience* för alla intresserade där man får möta olika karaktärer ur böckerna.¹⁰¹ Avslutningsvis med tanke på all den kritik som Harry Potter fått ta emot, många gånger från fundamentalistiskt håll så får följande citat avrunda, "probably turn more people away from Christianity than Harry Potter ever will!"

– Kommentar

Således finns det de som lovordar Harry Potter, en berättelse där mycket stoff är hämtat ifrån Bibeln och kristen tro, medan andra menar att böckerna om Harry Potter är synnerligen olämpliga. De hela beror på hur man väljer att se det. Vill man se det som ett hot, blir också Harry Potter ett hot. Vill man se Rowlings berättelse som en tillgång så blir det också en tillgång. De grupper som känner oro för att dessa böcker skulle förespråka någonting som kan upplevas som ett hot för deras egen tro och uppfattning, lär upptäcka mängder med hot så fort som de slår upp ögonen på morgonen. Det hela handlar om vad för bild man har på sig själv, sina värderingar och sin tro. Är man säker på det, så finns inget problem. Är man däremot osäker, så är det inte konstigt att man slår Harry Potter-böcker och annat ifrån sig. Nu råkade det antagligen vara bra att använda Harry Potter som syndabock och som ett exempel på förfall från den kristna tron och rätta läran. Är det ett modernt och sekulariserat samhälle man ger sig på? Eller är det egentligen författarinnan man vill åt? Jämför vi berättelserna om Narnia med Harry Potter så finns många likheter. Eller ligger hotet i att den magiska världen finns i den vanliga världen och inte med en egentlig skiljemur, som i Harry Potter?

Det är glädjande att läsa hur Harry Potter också används i sammanhang där dess likheter med kristen tro betonas. Boken blir ett användbart och positivt redskap istället. Som sagt, det beror på hur man väljer att se det och vilken infallsvinkel man vill ha till "problemet". Författarinnans eget svar till kritiken är mycket bra. Avslutningsvis en fråga till Dig och mig. Hur väljer vi att se på det?

⁹⁷ Anatol, Giselle Liza, 2003, s. 33

⁹⁸ Ibid., s. 39

⁹⁹ Ibid., s. 40

¹⁰⁰ Ibid., s. 41

¹⁰¹ Berit Lundquist, Svenska Kyrkan - Västerås stift

5. Slutdiskussion

Uppsatsens frågor: Hur gestaltas kristen tro, tradition, rit och symbolik i Harry Potter? På vilket eller vilka sätt?, sätter som utgångspunkt att berättelsen om Harry Potter är inspirerad av evangeliets berättelse och kristen tro. Vi kunde först konstatera att Jesusbilden och frälsargestalten är formade av sin samtid, efter att ha närmre ha bekantat oss med filmer om Jesus från 1960- och 2000-talet. Därefter börjar analysen tillika jämförelsen av Harry Potter och Jesus, evangeliet och med kristen tro.

Det lilla barnet utstrålar en särskild kraft. Det märker vi både hos barnet i krubban och den föräldralösa Harry med en blixtny i pannan. Redan som små märker människor att med dessa små människor, med dessa barn är någonting speciellt. Både Jesus och Harry är utvalda. I Israel väntade man på Messias, den kommande räddaren och frälsaren. Jesus är de kristnas frälsare. Harry Potter är den vars människors hopp står till. Han ska rädda dem från ondskans makter. Jesu sår efter korsfästelsen, stigma, står för godhet och utvaldhet, vilket även Harrys ärr vittnar om. Det väcker hopp, såsom ljus som symbol för räddning.

Ondskan är påtaglig i berättelsen om Harry Potter och tar gestalt i den onde lord Voldemort. Ann Heberleins tankar om ondskas hjälper oss att förstå vad begreppet ondskan kan innebära. Inte ens den framstående prof. Dumbledore tycks kunna övervinna Voldemort. Hur ska då ett litet barn och sedermera tonåring klara det? Det märkliga är att dessa två delar kunskapen att tala ormspråk. Ormen är en känd biblisk figur och där starkt förknippad med ondskan, vilket den också är i berättelsen om Harry Potter.

En i engelsktalande länder mer uppenbar likhet mellan Harry Potter och bibeln är betydelsen bakom namnet Harry Potter. Potter betyder krukmakare och är, särskilt i gamla testamentet, starkt förknippat med Herren som liknas vid en krukmakare.

Hittills har vi kunnat konstatera ett ganska stort antal paralleller mellan bibeln, kristen tro och berättelsen om Harry Potter. Vi går vidare med det övriga materialet, varav blodets betydelse inleder. Blodet kopplas till Jesu blod i nattvarden. Det blodet utgöts för alla människor till syndernas förlåtelse, enligt kristen tro. I Rowlings värld består människor och trollkarlar av det rena respektive det rena blodet. Kanske kan man se Jesu blod som det rena och syndfria, medan människans blod innebär fel och brister. Kardinaldygderna är egenskaper som återfinns i många hjältar, i Harry Potter men också hos den bibliska mannen Jesus. Jesus blev det fullständiga offeret. Är Harry ett offer? Girards begrepp syndabock blir till en metod för oss att närma oss svaret. Harry blir en syndabock för folket, då ondskan kvarstår och den utvalde, Harry, ingenting tycks göra åt saken. Det ser ut att bara bli värre.

En möjlig likhet finner jag genom att jämföra Snape med Judas. Snape ansågs vara förrädare, men visades sig stå på de godas sida hela tiden. Vi kan inte veta allt som rörde sig i Judas huvud, men frågan kvarstår vad som hänt om inte Jesus blivit förråd. Några kortare likheter är att Harry Potter fyller år under sommaren, vilket man tror att Jesus också lär ha gjort. Den gränslösa kärlek som format Harry Potter genomsyrar Harrys sätt att vara människa. Det är också av ofattbar kärlek Gud sänder sin son till människorna, låter honom dö för människornas skull och låter honom uppstå för människornas skull. Två symboler som vittnar om Kristus är kronhjorten och gripen. Båda dessa symboler återfinns hos Harry.

Harrys vänner betraktas av somliga renblodiga trollkarlar som några man absolut inte bör umgås med, på grund av deras bakgrund. Det bryr sig inte Harry om som ser något mer hos människan (och hos varelsen) än ett skal och ett ytskikt. Likaså väljer Jesus att möta människor som andra väljer att inte se. En viktig skillnad Jesus och Harry emellan är att Harry är en människa som de facto gör fel och således inte är någon övermänniska.

Harry Potter möter döden, i kärlek till sina medmänniskor. Det att han själv offerar sig genom kärlek gör att han också kommer tillbaka till livet, uppstår. Då Harrys fiender tror att Harry är död väljer de att förnedra honom på ett sätt som förefaller vara en kopia av Jesu förnedring på korset.

Här finns ånyo uppenbara likheter till evangeliet.

Harry Potter, en frälsargestalt enligt somliga och en avgud enligt andra, vilket vi kan konstatera av den enorma kritik som Harry Potter fått, många gånger från kristet håll. Är kritiken befogad? Väger vi samman de olika avsnitt vi behandlat tidigare så skulle inte jag vilja säga att kritiken är befogad. Jag tycker snarare att man ser många och uppenbara paralleller till kristen tro och Bibeln. Sätter man sig väl in i det så blir det fler och fler likheter, men för det krävs en del av läsaren. Dels att man faktiskt öppnar boken och läser ur den (något som alla kritiker inte har gjort) och dels att man också försöker, och vill, se likheter. Som citatet tidigare påpekar, att öppnar man bara upp sina ögon för det, så ser man också det man vill se.

Den största kopplingen, som också är genomgående, är offrandet av sig själv för nästan. En offrande handling (moderns) som formade Harry Potters hela liv. Även Harry själv tog på sig rollen att låta sig offras för sina medmänniskors skull. Det finns även mindre referenser och många symboler som kopplar an till Bibeln och den kristna tron. Så sannerligen, man kan konstatera att det finns beröringspunkter, starka beröringspunkter.

Hur framtiden kommer att tolka böckerna och filmatiseringarna om Harry Potter kan vi idag inte svara på. Klart är i alla fall att var tid är skapare till sin tolkning. Den som tolkar är också en produkt av sitt sammanhang, sin bakgrund och sitt liv. Harry är ingen Jesusfigur, men onekligen en frälsargestalt.

6. Slutsats

Efter att ha sett vad litteraturen och min jämförelse säger så finns jag att böckerna om Harry Potter i allra högsta grad innehåller rikligt med likheter som knyter an till kristen tro, tradition och symbolik samt till Bibeln. Genomgående har vi det som Jesus gjorde på korset. Han offrade sig för människans skull, i kärlek. Det motivet är mycket centralt i Harry Potter-berättelsen. Mycket av de symboler som förekommer är också kopplade till kristen tro och många gånger direkt till Kristus, till honom som ska frälsa. Ett citat från filmatiseringen av Harry Potter och Hemligheternas kammare får avrunda slutsatsen ”Vi får hoppas att Potter alltid är här och räddar oss”.

7. Sammanfattning

Denna uppsats syftar till att undersöka huruvida på vilket sätt det finns kopplingar till kristen tro och symbolik samt till Bibeln i böckerna om Harry Potter, av J. K. Rowling. Det är intressant i en tid då kunskapen om kristen tro och Bibeln minskar, samtidigt som mängder av människor har tagit del av Harry Potters liv. För den oinvidde eller för den goda repetitionens skull så sker en sammanfattning av handlingen i respektive bok samt gives en bakgrund till vem författarinnan är tillsammans med hennes tankar till bokens uppkomst.

Därefter följer en presentation av vad som kännetecknar Jesusbilden och Kristusgestalter. Då dessa är föränderliga genom rum och tid så exemplifieras det genom att 1960-talet får ge sin bild av tolkningen av Jesus på vita duken, liksom även 2000-talet får.

Materialet uppdelas nu i mindre olika ämnesområden, såsom *Det segrande tecknet* och *Frågan om ondskan*. Citat från Bibeln och Harry Potter böckerna ställs mot varandra och konkretiserar faktatexten. Efter den kommer ett stycke med – *Kommentar*, det vill säga tankar kring det behandlade materialet eller någonting jag särskilt vill betona. En fråga som uppkom under arbetets gång är om Harry kan ses som ett offer? René Girard talar om syndabocken, vilket jag plockar upp och applicerar på Harry Potter. De flesta områden är större, men ett avsnitt, *Likheter i korthet*, tar upp några kortare paralleller, dock följt av *En viktig skillnad!*

Vi får vara med om *Det omöjliga* för att därefter ta del av den kritik böckerna fått ta emot och en liten jämförelse med böckerna om Narnia görs. Är kritiken rättmätig? Läs själv och tag ställning. Böckerna har också fått beröm vilket ska tilläggas.

Det som jag har kommit fram till och man kan se är att det i allra högsta grad finns paralleller till kristen tro, tradition, symbolik och Bibeln i böckerna om Harry Potter genom exempelvis symbolik i böckerna, men framför allt i den självoffrande kärlek som genomsyrar Harry Potters liv. Man ska vara medveten om att varje tidsepok sätter sin prägel på sina bilder av Jesusfigurer och frälsargestalter. Dessa kan i sin tur uppfattas på olika sätt beroende på vem som tolkar och dennes bakgrund.

Mellan Jesus och Harry Potter finns många likheter. Jag låter därför en vers från psalm 103 avsluta.

*Ej kommer han med härar och ej med ståt och prakt;
dock ondskan han förfärrar i all dess stolta makt.
(sv. ps. 103:4)*

Referenser

Litteraturhänvisning

- Anatol, Giselle Liza, *Reading Harry Potter - critical essays*, Westport 2003
Anatol, Giselle Liza, *Reading Harry Potter again - new critical essays*, Santa Barbara 2009
Axelson, Thomas & Sigurdson, Ola (red.), *Film och religion, livstolkning på vita duken*, Falun 2005
Bibel 2000
Colbert, David, *Harry Potters magiska värld*, Stockholm 2002
Dahlby, Frithiof, *De heliga tecknens hemlighet*, Malung 1957
Den Svenska Psalmboken med tillägg 1986, Verbum 2003
Eccleshare, Julian, *A Guide to the Harry Potter Novels*, London 2002
Elvin, Axel (huvudredaktör), *Bonniers Konversationslexikon del XII: Senta-Sudhoff*, Stockholm 1946
Engnell, Ivan (huvudredaktör), *Svenskt Bibliskt Uppslagsverk del I och II*, Stockholm 1962 resp. 1963
Fraser, Lindsey, *En intervju med J K Rowling*, Stockholm 2001
Gaare, Jörgen & Sjaastad, Öystein - *Harry Potter - en filosofisk trollmann*, Arneberg Forlag 2006
Girard, René, *Syndabocken – en antologi*, Stockholm 2007
Heberlein, Ann, *En liten bok om ondska*, Stockholm 2010
Heikel, Ivar & Fridrichen, Anton, *Grekisk-svensk ordbok till Nya Testamentet och de apostoliska fäderna*, Uppsala 1934
Mettinger, Tryggve N.D., *Namnet och Närvaron - Gudsnamn och Gudsbild i Böckernas Bok*, Markaryd 1988
Nexon, David H. & Neumann, Iver B., *Harry Potter and International relations*, Oxford 2006
Norstedts, *Norstedts Latinsk – Svenska ordbok*, Norstedt 2004
Ragnarsson, Per-Erik & Ivarson, Harald (red.), *Uppslagsbok till Bibeln*, Uppsala 1987
Schön, Ebbe, *Älvor, troll och talande träd - folketro om svensk natur*, Uddevalla 2000
Swahn, Jan-Öjvind, *Klassiska symboler - en uppslagsbok*, Bromma 2006

Intervju

J. K. Rowling i intervju med Oprah Winfrey 1/10 - 2010, *The Brilliant Mind Behind Harry Potter*, Oprah.com

Berit Lundquist, Svenska Kyrkan – Västerås stift